

L'antic port de Pals i el gironí Colom

Diari de Girona - Diumenge 2 d'agost de 2009 – Emili Casademont i Comas

EMILI CASADEMONT I COMAS

Fou la matinada del 3 d'agost del 1492, quan Cristòfor Colom salpà de l'antic port empordanès de Pals, després que, el dia abans, els mariners que l'almirall havia reclutat embarquessin a la Pinta, la Niña i la Santa María. Per aquest motiu, i per segon any consecutiu, la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Pals, el Cercle Català d'Història i l'empresa Xecna, aquest cap de setmana, que coincideix amb la Festa Major de la vila palsenca, homenatgen Colom i la Marina Catalana, alhora que recreen, al carrer i a la platja, la històrica sortida del famós navegant cap al Nou Món.

I és que ja es pot donar com a segur que Cristòfor Colom no inicià pas l'aventura del descobriment d'Amèrica des del port andalús de Palos de Moguer (Huelva), malgrat el que diu la versió oficial espanyola. Així, per exemple, un insigne investigador veneçolà, Rafael Marrón González, a l'important diari Correo del Caroní, de Ciudad Guayana, fa un parell d'anys afirmava el següent: "En el año 1492, Palos de Moguer no existía. Existía Palos y existía Moguer. Palos jamás ha sido un pueblo amurallado. Si traducimos el nombre de Palos al catalán, nos encontramos con Pals, que, en 1492, no sólo tenía puerto, sino también astilleros y, en aquel entonces, era la mayor potencia marítima de Occidente, que imponía sus leyes en todo el Mediterráneo a través de sus consulados." I són moltíssims els investigadors de prestigi que opinen igual que Marrón. A més, hi ha una obra pictòrica molt clara de Dalí sobre el tema.

Per la seva banda, el francès Jacme A. Cornet assenyala, en el seu llibre *Cristòfor Colom, el corsari* (Pagès editors), que dues de les tres caravel·les duien altres noms: la Niña, el de Santa Clara, i la Santa Maria, que més que una caravel·la era una nau (la nau on viatjava Colom), el de Marigalante. En un document antic, per cert, la Niña, caravel·la propietat dels germans Eanes Pinson, uns portuguesos establerts des de feia temps a l'Empordà, hi apareix això: "(É) a bordo de la Niña, que ha por nombre Santa ClaraÉ", cosa que evidencia que, aquest últim, era el seu nom autèntic. I pel que respecta a la Marigalante, Luis Higuera Soldevilla, indica, en un article publicat el 28 d'octubre del 2004 a la Revista Naval, editada al Ferrol, que "La nao Santa María, llamada antes Marigalante o María Galante, era propiedad de Juan de la Cosa, natural de Santoña (Santander), que se dedicaba con ella al comercio marítimo. La Marigalante fue construída en algún puerto del Cantábrico. O, según determinadas versiones, en alguno de Galicia, razón por la que muchos la llamaban la Gallega. De la Cosa, tras ceder esta embarcación a Colón, junto con la Pinta, la denominó simplemente la Nao". En canvi, segons consta en diversos documents de l'època, els mariners que participaren en la primera anada al Nou Món sempre donaren a l'embarcació el nom de Marigalant (cosa d'allò més lògica, atès que, en la seva majoria, eren catalans), malgrat que Cristòfor Colom, abans d'emprendre aquella aventura, la volgué rebatejar, sense èxit, anomenant-la Santa María.

La Marigalant, el 25 de desembre del 1492, es perdé. La nau capitana embarrancà en els sorrals

de la costa d'Haití -i d'això, encara en parlen molts haitians-, on naufragà i s'abandonà. Les seves fustes, però, s'utilitzaren per construir un fortí que s'anomenà Natividad, lloc on Colom, que hagué de retornar a Espanya a bord de la Pinta, deixà una quarantena d'homes, els quals foren vilment assassinats. I, en record i homenatge a la difunta embarcació, l'almirall, en el segon viatge que realitzà a Amèrica, donà el nom de Marigalante (i no pas el de Santa María) a una de les petites illes de les Antilles, nom que, posteriorment, seria substituït per un altre, cosa que també passaria amb els noms i cognoms -catalans i portuguesos- que figuraven a les llistes dels mariners de les tres caravel·les.

Aquesta és la història real de la nau MarigalanteMarigalant, que la història oficial anomena Santa María. Una història oficial que converteix una gesta catalana en una gesta castellana, tot afirmant, a més, que l'almirall es deia Cristóbal Colón i que era originari de Gènova (Itàlia), quan el citat Cornet i d'altres investigadors han arribat a establir que Colom nasqué a Girona, el 24 de juny del 1438, i que era fill il·legítim del canonge Francesc Colom i Bertran-futur president de la Generalitat de Catalunya- i de la seva serventa Caterina de la Cavalleria. D'altra banda, també asseguren que el referit canonge el donà en adopció als esposos Dídac Colom, cosí seu, i Maria de la Concepció Sacosta (hi ha un document a l'Arxiu Diocesà de Girona que ho prova), els quals s'emportaren el nen a l'illa de Gènova, on vivien, illa situada a l'aleshores cabalós riu Ebre, davant de Tortosa, avui unida a aquesta ciutat, formant el barri de Ferreries. Així mateix, els investigadors diuen que, durant un temps, el petit Colom residí a casa dels seus parents de Tarroja de Sagarra, circumstància que ha motivat que alguns el facin fill d'allà.

Sobre la descoberta del Nou Món protagonitzada pel gironí Cristòfor Colom (en realitat, es deia Joan Baptista, però, per motius de tipus polític i de pirateria, es canvià aquest nom pel de Cristòfor), Salvador Dalí pintà, com he dit, un quadre bellíssim -un oli realment espectacular-, entre el 1958 i el 1959, que es troba actualment al Museu Dalí de St. Petersburg (Florida, USA). En aquesta obra, titulada El somni de Cristòfor Colom, hi ha tot de banderes catalanes (senyeres) i de pals (pals que volen indicar que la pobra Marigalant, la Pinta i la Santa Clara salparen del port de Pals), així com la figura d'un eclesiàstic d'alta categoria, inspirada en el bisbe sant Narcís, patró de Girona (eclesiàstic que vol significar que el pare biològic del navegant era un clergue molt important), i el campanar punxegut i escapçat de l'església gironina de Sant Feliu, un dels grans símbols de la ciutat natal de Joan Baptista Colom. Tot això és el que el mateix pintor, atenent la meua petició, un dia tingué la gentilesa d'explicar-me a Portlligat, tot fent-se'n ressò, en diverses ocasions, La Vanguardia. D'altra banda, convé recordar que una de les empleades del citat Museu Dalí de St. Petersburg declarà al Diari de Girona, deu fer cosa d'un parell d'anys, que "nosaltres tenim diverses proves de la identitat gironina d'en Colom". I cal creure-ho. Com també cal creure que les denominades Caravel·les del Descobriment salparen el 3 d'agost del 1492 de l'important, i des de fa temps desaparegut, port de Pals d'Empordà.

Font:

Diari de Girona

<http://www.diaridegirona.cat/opinio/2009/08/02/opinio-lantic-port-pals-gironi-colom/347807.html>